

A magyar nyelvet érő hatások: jövevényszavak, nyelvújítás

A nyelvújítás első híres példaadója Bessenyei György, akiről irodalomból is tanultál.

1. *Olvasd el Magyarság című röpiratát az eredeti szövegével!*
2. *Írj róla egy összefoglalót!*
3. *Maga a szöveg jól mutatja, miért is volt szükség nyelvújításra. A jövevényszavakról és a nyelvújításról szerzett nyelvi ismereteid alapján mutasd be az ekkori magyar nyelvet és írását (szavak, mondat szerkesztés, helyesírás)! A teljes szöveged 10-15 mondatnyi terjedelmű legyen!*

2. Összefoglaló

Bessenyei azt tartja, hogy a magyar nemzet furcsán viselkedik, amikor elkülönbözőzik nyelvétől. Aki személyesen így viselkedik, nem hivatkozhat a magyar nyelv alkalmatlanságára, hiszen épp az elhanyagolás teszi azzá. Bessenyei jól látja, hogy a nyelvek között nincsenek adottságbeli különbségek, a magyart éppúgy meg lehetne erősíteni, mint az angolt, a franciát vagy a görögöt. Ennek eszköze pedig a nyelv magas szintű használata, az irodalom. Ebben a szövegben szerepel a híres idézet: „Minden nemzet a maga nyelvén lett tudós, de idegenen sohasem” Egy pillanatra felmerül a nyelvcserre gondolata, de inkább csak ironikus ellenpontként. Hiszen amíg a parasztok egymás között csak magyarul beszélnek, márpedig az így marad sokáig, addig lesz magyar nyelv, úgysem kerülhető el a vele való foglalkozás. Itt láthatjuk a kor azon nyelvi helyzetét, hogy a magyar nyelv csak a társadalom alsó rétegeiben az elsődleges. Az elit számára ott van a német, a latin vagy a francia.

Bessenyei szerint az idegen nyelvek még forrásai is lehetnek a magyarnak, egyszerűen át lehet venni csak azt, ami szükséges. Az író meg is dicséri a magyar nyelvet, szerinte jók az adottságai.

Írása végén Bessenyei konkrét ötleteket is sorol a magyar nyelv segítésére: a budai (jogi) egyetem a sárospataki kollégiummal együtt karolja fel az ügyet, fordítson és adjon ki könyveket, készüljön szótár az új magyar szavakból.

3. Az akkori magyar nyelv bemutatása

Bessenyei szövegén látszik a mai helyesírástól való eltérése. Még kiejtés szerint írja a szavakat, pl. ellyünk és hadjunk. Egyes betűk és általában a hangjelölés helyesírása még szabályozatlan, pl. tsekélység, vizsgálását, ortzájokat, aszszonyok. Már átalakult a határozott névelő, egy aposztróf jelöli a „z” hiányát. Általában is szabályozatlan a helyesírás, pl. illyen, szük, szollok, el arúlyátok, nagy á, ma ezek súlyos hibának számítanak. A szavak jelentése is más, mást ért Bessenyei az újság, tudomány, kicsinység, okoskodni, szemtelenkedni stb. alatt, mint ma értenénk.

A fogalmazás sokszor épp a megfelelő elemek hiánya miatt körülményes és bonyolult, bár ez korjellemző is. Ahhoz képest, hogy a szerzőnek küzdenie kell a nyelvvel, élményszerű és erőteljes retorikájú szöveget írt.